

J 32031

Cornel Ungureanu

O istorie secretă
a literaturii române

Ediția a doua, revazută și adăugită

BCU Cluj-Napoca

FILOL 2016 01291

2016

CUPRINS

PREFAȚĂ

SCRIEREA ȘI RESCRIEREA ISTORIILOR.....	17
--	----

PARTEA I

DESPRE AȘEZAREA HOTARELOR... / 25

A. GEOPOLITICA ȘI GEOGRAFIA

LITERARĂ ÎN EUROPA CENTRALĂ (ȘI DE EST)	27
---	----

I. IEȘIREA ÎN LUME: BALCANII NOȘTRI CEI DE TOATE ZILELE

1. Folclorul – instrument de cunoaștere	42
2. Alte documente fondatoare	44
3. Cetății de refugiu. Balcanii ca Europă centrală.....	56
4. Ereticii, ca ființe migratoare	61
Intermezzo. Gala Galaction, în marea trecere	68

II. ȘCOALA ARDELEANĂ, DE LA

IOAN INOCHENTIE MICU-CLAIN LA ANDREI ȘAGUNA.....

1. Inocențiu Micu Klein și urmașii săi. 1700 – 1768	72
2. Școala Ardeleană. Pornind de la manuscrisele încă netipărite. 1768 – 1848.....	78
Cei buni și cei răi. Un Vlad Țepeș pentru toate anotimpurile	78
Țiganiada și cărțile însoțitoare. Lăsate în părăsire.....	82
Alte întâlniri mai îndepărtate	82
3. Andrei Șaguna, loc-țitorul.....	87

B. GEOPOLITICA, DE LA 1848 LA 1918. MIHAIL

EMINESCU, IOAN SLAVICI, A.C.POPOVICI, LUCIAN

BLAGA, EMIL CIORAN	88
--------------------------	----

I. MIHAIL EMINESCU. CENTRUL ȘI CALEA SPRE EL

Istории (sin)ucigașe, cu și despre Eminescu	88
Prima călătorie spre Ipotești	92
Anii formării. Muntele alb, insula albă.	94

Subconștientul imperial (I)	102
Dezvrăjirea lumii.....	106
II. IOAN SLAVICI ȘI ILUZIA GEOPOLITICĂ.....	110
1) „Nu există poporul român, ci numai puțința de a-l închea” ...	110
Dinspre Eminescu.....	110
Studii asupra maghiarilor	112
Cîteva note despre o carte intruvabilă.....	114
Nașterea unei națiuni	117
Un tînăr adversar: A.C. Popovici	119
Nefericitele alianțe.....	120
Reliefuri văzute și nevăzute. Acasă, în Europa Centrală	123
Ținutul natal. Imediata noastră apropiere.....	123
Calea cea dreaptă.....	127
III. A.C. POPOVICI. GEOPOLITICA, DE LA 1878 LA 1918. DE LA UTOPIA FEDERATIVĂ LA CEA NAȚIONALĂ	137
Banatul, ca deschidere către Europa	137
„O critică a civilizației moderne”. O notă despre experiența politică..	140
Statele Unite... ale Austriei Mari?	142
Tabuizare, detabuizare.....	146
IV. GEOPOLITICA, DUPĂ 1918. LUCIAN BLAGA ÎN EUROPA NOASTRĂ.....	150
Viena ca reper.....	150
Problema șansei: Spațiul mioritic ca matrice.....	152
Noul Centru. O încercare de definire	155
Matricialul trădat. Exilul interior.....	158
L. B. pe Luntrea lui Caron.	161
Blaga și ceilalți.....	165
V. GEOPOLITICA, ÎNTRE 1918 ȘI 1948. EMIL CIORAN – O ALTERNATIVĂ (IM)POSIBILĂ.....	170
Izgonirea din Rai	170
O țintă: L. B.....	174
Împreună cu Mircea Eliade	176
...și cu Noica.....	178

VI. GEO-POLITICA ȘI GEOGRAFIA RESURECȚIEI. GEORGE COȘBUC, OCTAVIAN GOGA, IOAN AGÂRBICEANU, LIVIU REBREANU	180
1. George Coșbuc.....	180
Recursul la George Coșbuc.....	180
Poezia ca succes public, după Eminescu.	181
Coșbuc și Eminescu	183
2. Octavian Goga	187
In loc de introducere	187
Topo-grafii	189
O paranteză.....	190
Să ne întoarcem la «Istoria literaturii...»	193
Câteva poezii.....	197
Omul revoltat la 1900.....	202
Viața și petrecerea. Carnavalul.....	206
3. Ioan Agârbiceanu	210
Alt început de secol	210
Temele mari ale literaturii și tiparele umaniste.....	212
Păstrând distanța față de Centru.....	215
O bibliografie mereu polemică	216
4. Aron Cotruș	222
Marile familii	222
Educația centraleuropeană.....	224
România Mare și proiectele tinerei generații	225
Un poet în exil	228
5. Liviu Rebreanu.....	232
Anii de ucenicie.....	232
Fondul original	235
Ofițeri, soldați și victime	238
Aceste zone de fugă	243
O ANEXĂ: GEOPOLITICA, ÎNTRE 1918 ȘI 1948.....	249
Doi necunoscuți ai generației tinere, în primul deceniu de după Unire.	249
Europa Centrală a lui Iuliu Maniu și a lui Pavel Pavel.....	251

C. GEOPOLITICA, DE LA 1918 LA 1989.	
DESCHIDERILE SPRE RĂSĂRIT.	256
I. HOMO RELIGIOSUS, ÎNTRE V.VOICULESCU ȘI N.STEINHARDT	256
Voiculescu – viața și supraviețuirea	256
Tot ceea ce se poate ști despre poet... ..	256
...și încă ceva în plus.....	257
Modelul Vlahuță.	258
Omul comun și creatorul de geniu	259
O atât de îndelungată absență	260
Apocalipsa pe înțelesul tuturor	261
Despre sfințenie (I).....	263
Despre sfințenie (II)	264
II. N. STEINHARDT, ÎNTRE ISPITELE LITERATURII ȘI ALE CREDINȚEI	266
Două reperi: Păltiniș și Rohia. Perioada postcarcerală.	266
Alte anotimpuri în infern	268
Trei soluții într-un testament politic.....	269
Istoria unei convertiri.....	270
ADDENDA: POEZIA CARCERALĂ	272
III. DE LA MIRCEA ELIADE LA MIHAIL SEBASTIAN:	
PARADOXALELE ÎNTÂLNIRI	278
1. Fețele lui Mefisto.....	278
Mircea Eliade: Jurnale, jurnale, jurnale.....	278
India reală și cea posibilă (1).....	279
India reală și cea posibilă (2).....	281
Pagini care vorbesc prea tare	283
Vremea sau vocația despărțirilor?	284
Fețele lui Mefisto. O referință obligatorie: Julius Evola... ..	285
...și altele, tot obligatorii: Cioran, Noica, Paleologu.....	286
A pierde și a recâștiga	287
Arca... ..	289
...și ceea ce nu mai încape pe Arcă.....	289
2. „Urmașii” lui Mircea Eliade	293
Sorin Alexandrescu: o rudă apropiată	293
Semioticianul se reciclează.....	293
Viețile paralele, în primăvara anului 2006.....	295
Ioan Petru Culianu. O fidelitate fisurată.....	298

Opțiunea unui tânăr din anii șaizeci ai veacului trecut.....	298
Încercarea labirintului.....	299
Viața eruditului, scrisă de un jurnalist american.....	300
Scris în cartea vieții este... ..	301
Despărțirea de maeștri. Între lumi.	302
Liviu Bordaș și Eugen Ciurtin, sau despre reînvierea erudiției la începutul mileniului al treilea.....	304
Timpul tinerilor.....	304
Liviu Bordaș și strămoșii săi. Eugen Ciurtin ca eliadolog.....	304
Mircea Handoca.....	309
Arhiva Handoca față cu Biblioteca Academiei	309
După 1989, când totul pare permis... ..	309
3. Generația ezoterică	311
Marc-Mihail Avramescu: un exil prea îndepărtat	311
În preajma lui Mircea Eliade. Asemănări, divergențe	311
Avangarda, altfel.....	313
Mai multe autobiografii.....	313
Vasile Lovinescu: desprinderea.....	319
Dinastia Lovineștilor: un cărturar greu omologabil	319
Fălticeni – luminile orașului	319
Ion Creangă e cu noi. Dar și Mateiu, dar și... ..	320
4. De la Mircea Eliade la Mihail Sebastian.	
Paradoxalele intalniri (II)	325
Mihail Sebastian. Începând cu Jurnalul său	325
Asemănări.....	325
Scurte recapitulări.....	326
Un roman regăsit	328
Sebastian, cu și fără Mircea Eliade.....	332
Belu Zilber – un martor mincinos.....	336
Roata alibiurilor.....	336
Avatarurile unui personaj	337
Ne-înțelegeri.	338
Galaxia Remington	339
Jeni Acterian – sinucidere în efigie.....	340
Generația lui Ex.....	340
O anumită exasperare.....	341
Alte fișe pentru o istorie personală.....	341
Mozes Gaster și agonia enciclopedismului	342

Dincoace și dincolo de Eminescu.....	342
Întoarcerea acasă	343
Cercurile răului	344
IV. IEȘIREA DIN SUBTERANĂ. M.R.P., GEO DUMITRESCU, MARIN PEDA ȘI „NOUA RELIGIE”. ION CARAION. NICOLAE LABIȘ.....	346
Omul revoltat. Exerciții de înțelegere.	
1. Miron Radu Paraschivescu.....	346
Omul revoltat. Exerciții de înțelegere:	
2. Geo Dumitrescu.....	350
Omul revoltat. Exerciții de înțelegere.	
3. Marin Preda	352
Lumea „oamenilor urâți”	353
Ana Roșculeț. Alte drumuri în subterană.....	356
Întâlnirile anilor 1948, 1949, 1950. Deteritorializare, reteritorializare	361
„A trăi” și „a scrie” în Castelele lumii noi.....	363
Intermezzo: Desfășurarea.....	364
Succesele și eșecurile scriitorului: de la Utopie la Antiutopie, pe un drum ocolit	366
Omul revoltat. Exerciții de înțelegere.	
4. Ion Caraion	370
Omul revoltat. Un timp al asasinilor.	
5. Nicolae Labiș.....	376

PARTEA A DOUA

...ȘI DESPRE DESTRĂMAREA LOR / 385

INTERVAL: POLITICA ȘI POETICA

TRANSGRESIUNII.....	386
Dinspre biografie spre operă. Între Freud și Fulop-Miller.....	387
Fiii naturali, într-o societate (încă) tradițională.....	388
Sub pecetea tainei.....	389
Google. Un fel de a trece Dincolo	390

V. ARTA PARICIDULUI LA ROMÂNII..... **392** |

V. 1. Mihail Sadoveanu și cronicile posibile	392
Cele văzute, cele știute, cele învățate.....	392

Drumurile. Încotro s-ar îndrepta ele.....	393
O religie și o convertire: masoneria.....	395
Despre ucenicie, altfel.	397
Alt arbore genealogic.....	398
V. 2. Tudor Arghezi, între aniversari	405
Locul nașterii.	405
V. 3. Mateiu Caragiale și viața fericită a Arnotenilor.....	408
Secolul care începe altfel.....	408
Cei trei Crai ai Apusului.....	409
Noul Ierusalim al Arnotenilor	412
V. 4. Hortensia Papadat-Bengescu.	
Drumurile ascunse ale lumii noi	415
Maladiile vizibile și invizibile (I).....	415
Orașe, case, familii	415
Maladiile vizibile și invizibile (II)	417
V. 5. Camil Petrescu despre metamorfozele artei militare	421
Un scriitor cu experiența războiului,	
în miezul luptei de clasă	421
Camil Petrescu rescrie: avantajele și riscurile noilor metode ...	425
În căutarea «arborelui genealogic». Întâlnirile cu Sadoveanu,	
Voiculescu, Eliade.	427
Oglinzile târzii ale romancierului.....	430
Artiști de odinioară și alte femei fatale	435
V. 6. G. Călinescu în „era nouă”. Un profesor pentru toate	
anotimpurile	441
Un sfetnic pentru un nou regim.....	441
Măștile bietului Ioanide.....	444
Recurs la Eugene Sue sau cum începe o „literatură nouă”	448
Moartea fiilor	451
Vin rânduri, rânduri, muncitorii	453
Primul dintre cititorii de literatură	
realist-socialistă: Gheorghe Gheorghiu Dej.....	455
O carte pe care primul secretar	
n-a mai citit-o: Scrinul negru	456
Și o părere venită pe unde scurte	458
V. 7 Eugen Barbu – luptele cu „înalta societate”.....	460
Mahalaua, Centru al lumii.	460
Rătăcirile Pricepelui. Strălucirea, puterea și moartea	461
Recurs la biografie	463

Un post scriptum. Mircea Streinul și bastarzii săi.	
Literatura, un pact cu diavolul?	465
Diavolul, ca ființă bastardă	465
Numele ucigașe	467

D. AVANGARDA.

O PROPUNERE DE GLOBALIZARE 470

VI. AVANGARDĂ ȘI AVANGARDE..... 470

Despre revoluție. Și despre anarhie.	471
Ultimii dintre dreپți	474
VI. Bacovia: ofertele subteranei	479
Luminile orașului	479
Început de secol moldav	480
Dedicații, 2006	484
VI. 2. Tristan Tzara – o statuie pentru un oraș al petrolului	486
Scurta vara românească.....	486
Și o întoarcere acasă.....	487
VI. 3. Ion Vinea – iubirile paralele	490
Personaje întârziate în epoca avangardelor	490
Contratimpul avangardistului Ion Vinea	492
VI. 4. Un reporter model: Geo Bogza	495
Un lider al avangardei se cumiņește	495
În căutarea unui maestru: Urmuz, un model posibil	495
«Școala vieții adevărate».....	497
Echivalențe: Poem petrolifer (1934)	500
Recalificarea ca Maestru de ceremonii	503
Eu sunt ținta	503
VI. 5. Gellu Naum, Virgil Teodorescu și alte frății siameze.....	505

E. VÂRSTELE EROTICE ALE LITERATURII. ȘI CELE

PORNOGRAFICE..... 510

Ceea ce se vede.....	510
Petrecerile private ale literaților, în secolul al XIX-lea.....	512
...și petrecerile publice ale avangardiștilor	513
VII. 1. Emil Brumaru, între infern și paradis.....	516
Alt Paradis în destrămare.....	516
Imaturitatea ca reper	517
De la Dolhasca la Casa Albă. Și înapoi	518
Metamorfoza. Căderea. Tema paricidului la E. B.....	519

Scriitorul, un Anonimus notarius	521
VII. 2. Călătoriile unui erudit: Luca Pițu.....	523
VII. 3. Un șef de școală nouă: Dan-Silviu Boerescu	525
VII. 4. La drum cu ieromonahul Savatie	528
F. PROVINCIIILE LITERATURII.....	531
O cădere în timp. Despre granițele ale Ardealului	534
Un cap de afiș: Victor Iancu	534
Lecțiile refugiului: drumul spre Centru	537
Alte refugii, alte itinerarii	540
Basarabia migrațiilor	545
Hasdeu, Stere, Goma	545
Alte granițe	546
Călătoriile în lumea de, totuși, dincolo. Alte granițe.....	547
Prin niște locuri rele.	548
O bibliografie.....	554
Bucovina. Aristocrația locului	
Hurmuzachi, Flondor, Nandriș	557
Mircea Streinul în patria iconarilor	561
Provinciile lui Lucian Costin.....	566
VIII. 4. Banatul. Sau numai o parte in el.....	575

ÎNCHEIERE: ISTORIA SECRETĂ A LITERATURII, DEOCAMDATĂ / 587

Câteva adăugiri, 2015	589
-----------------------------	-----